

Taustaa

- Suomessa ennaltaehkäisevää päihdetyötä säätelee **Laki ehkäisevän päihdetyön järjestämisestä (523/2015)**
- Laki velvoittaa kuntia ja hyvinvointialueita järjestämään työtä alkoholi-, tupakka-, huumausaine- ja rahapelihaittojen ehkäisemiseksi.
- Suunnitelmat pohjautuvat lakiin ja niiden tulee perustua seurantaan ja tutkimustietoon, sisältäen alueelliset tavoitteet ja toimenpiteet, jotka linkittyvät hyvinvointisuunnitelmiin

Ehkäisevää päihdetyötä ohjaavat lait ja toimintaohjelma

- Laki ehkäisevän päihdetyön järjestämisestä 523/2015 (<https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2015/20150523>)
- Ehkäisevän päihdetyön toimintaohjelma (2015) (https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/74726/STM_EPT-kansi_sisus_netti.pdf?sequence=1&isAllowed=y)
- Alkoholilaki 1102/2017 (<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2017/20171102>)
- Tupakkalaki 549/2016 (<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2016/20160549>)
- Huumausainelaki 373/2008 (<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2008/20080373>)
- Arpajaislaki 1047/2001 (<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2001/20011047>)
- STM Päihde- ja riippuvuusstrategia (https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/163002/STM_2021_17.pdf?sequence=1&isAllowed=y)

Ehkäisevä päihdetyö - määritelmä

Tavoitteena päihdehaittojen ehkäisy ja vähentäminen

Ehkäisevä päihdetyö kattaa alkoholin, tupakan, huumausaineiden ja muiden päihtymiseen käytettävien aineiden sekä rahapelaamisen aiheuttamien haittojen ehkäisyn. Ehkäisevän päihdetyön on perustuttava käytettävissä olevaan tieteelliseen näyttöön ja hyviin käytäntöihin.

[Ehkäisevä päihdetyö - Lupa- ja valvontavirasto](#)

Huomioita kerätystä indikaattoreista ja työpajakeskusteluista

Lapset ja nuoret

- Kouluterveyskysely 2025: Nikotiinipussien käyttö lisääntynyt vuodesta 2023 etenkin ammattioppilaitosten ja lukion vastaajien osalta
- Kouluterveyskysely 2025: sähkösavukkeiden käyttö lisääntynyt ammattioppilaitosten osalta (etenkin tytöt). Perusopetuksen ja lukion vastaajien mukaan vähentynyt hieman.
- Kouluterveyskysely 2025: Kannabiskokeilut vähentyneet hieman
- Kouluterveyskysely 2025: Viikoittainen rahapelaaminen lisääntynyt

Työpajoissa ja käydyissä keskusteluissa (ept ryhmä, nuorisovaltuusto, opiskelija huolto esihenkilöt) esiin nousut:

- Rahapelaaminen ja nettipelaamiseen liittyvät pelaamista ehkäisevät ja vähentävät toimenpiteet tulee nostaa suunnitelmaan
- Perinteinen tupakointi lisääntynyt nuorten keskuudessa
- Kaikkien osapuolten osallisuuden ja osallistumisen vahvistaminen kun tarkastellaan indikaattoreita ja niiden pohjalta mietitään toimenpiteitä
- Vanhemmuuden ja perheiden tuki (neuvola, varhaiskasvatus..)

Huomioita kerättyistä indikaattoreista ja työpajakeskusteluista

Työikäiset

- Sähkösavukkeita käytetään kokomaan tuloksiin verrattuna vähemmän. Käyttöä enemmän matalan koulutustason väestössä. Naiset käyttävät hieman enemmän
- Päivittäin tupakoivien osuus koko maan tasoa(vajaa 10%). Päivittäin tupakoivien osuus kasvanut hieman aiempiin vuosiin verrattuna(2020 ja 2022). Tupakointia enemmän matalan koulutustason väestössä: Miehet tupakoivat hieman naisia enemmän
- Päivittäin nuuskaavien osuus kokomaata suurempaa ja lisääntynyt viime vuosina hieman. Nuuskaa käyttää miehet ja se korostuu matalan koulutuksen väestössä
- Nikotiinipussien käyttö koko maata vähäisempää
- Rahapelaaminen kerran viikossa on koko maata enemmän, mutta vähentynyt vuodesta 2022(miehet)
- Työikäisten osalta liikaa alkoholia käyttävien osuus on vähentynyt(2020 ja 2024)
- Ennenaikaisia menetettyjä elin vuosia mittaavan PYLL indeksin mukaa Keusoten alueella alkoholi aiheuttaa toiseksi eniten ja huumeet kolmanneksi eniten menetettyjä elinvuosia

Huomioita kerätystä indikaattoreista ja työpajakeskusteluista

Ikäihmiset

Terve Suomi 2024, THL:

- Päivittäin tupakoivien osuus 75v täyttäneet koko maan tasoa korkeampi ja kasvanut aiemmista vuosista(2020 ja 2024)(naiset ja miehet)
- Alkoholia humalahakuisesti käyttävien osuus
 - 65 v täyttäneet, lisääntynyt aiemmista vuosista (2020 ja 2024) ja on koko maata korkeampaa(6,5%)
 - 75v täyttäneet, vähentynyt aiemmista vuosista (2020 ja 2024) ja on koko maata pienempää(1,7%)
- Alkoholia liikaa käyttävien osuus 75 v täyttäneiden kohdalla kasvanut aiemmista vuosista (2020 ja 2024) ja on kokomaata korkeampaa(25,1%)
- 75 täyttäneiden rahapelaaminen vähintään kerran viikossa viimeisen 12 kuukauden aikana lisääntynyt verrattuna koko maahan ja aiempiin vuosiin (34,2%, miehet)

Työpajoissa ja käydyissä keskusteluissa(ept ryhmä, vanhusneuvosto) esiin nousut

- Yksinäisyys ja syrjäytyminen → päihteet → toimenpiteenä: etsivän vanhustyön ja ikäneuvolatoiminnan kehittäminen

3. Alueellinen ennaltaehkäisevän päihde ja riippuvuustyön suunnitelma 2026- 2030, painopisteet, tavoitteet, toimenpiteet ja mittarit LUONNOS

KEUSOTE
Keski-Uudenmaan hyvinvointialue

3.1. Alueellinen hyvinvointisuunnitelma 2026-2030 painopisteet ja tavoitteet

- Päihteiden käytön vähentäminen

Alueellinen ennaltaehkäisevän päihde ja riippuvuustyön suunnitelma

Asukkaille hyvät
arjen rutiinit

Asukkaille
turvallinen arki

Asukkaiden mielen
hyvinvoinnin ja työ-
ja toimintakyvyn
vahvistaminen

Alueellinen hyvinvointisuunnitelma 2026-2030

Hyvinvointialueen strategia 2026-2030: Hyvinvointia ja turvallisuutta asukkaille yhdessä

Painopiste	Tavoite	Toimenpide (esim.)	Mittari (esim.)	Vastuu
1. Asukkaille hyvät arjen rutiinit (Edistetään asukkaiden fyysistä, psyykkistä, sosiaalista ja kulttuurista aktiivisuutta tukemalla arjen rutiineja, elintapoja ja kulttuoriosallistumista)	(Alueellisen elintapaohjauksen kehittäminen yhdyspinnoilla) vanhemmuuden ja perheiden tuki	vanhemmuuden ja perheiden tuki kasvatustyöhön neuvolasta ja varhaiskasvatuksesta lähtien aikuisuuden tuki - sekä vanhemmille että nuorille aikuisille eläkkeellä jääminen, muut käännekohtat elämässä		
	Osallisuuden sekä osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien edistäminen	• Paikallisten tulosten läpikäyminen käyminen yhteisesti vastaajien kanssa ja heidän kansaan yhteisesti mietitään miten tuloksiin olisi hyvä reagoida (esim. Kouluterveyskyselyn koulukohtaisten tulosten käyminen läpi myös kyseisen koulun oppilaiden kanssa) • Verkostotyön turvaaminen / kehittäminen edelleen; • tapahtumista tiedottaminen, yhteiset koulutukset teemaan liittyen, • hyvien käytänteiden jakaminen verkoston jäsenille • päihdetietoisuuden lisääminen, ilmiöosaaminen • tieto päihderiippuvuuksista, irti pääsemisen vaikeus • puheeksi ottaminen, ymmärryksen lisääminen • ammattilaisen kohtaamisen tärkeys, • ennalta ehkäisevän työn oleellisuus		

Painopiste	Tavoite	Toimenpide	Mittari	Vastuu
2. Asukkaille turvallinen arki	Vähennetään kotitapaturmia ja ehkäistään kaatumisia			
	Ehkäistään väkivaltaa / lähisuhdeväkivaltaa ja koulukiusaamista			
	Vahvistetaan turvallisuuden tunnetta eri ikäryhmissä			
	Vähennetään päihteiden käyttöä ja ehkäistään riippuvuuksia	- Nikotiinituotteet - Irti tupakasta tai muista nikotiinituotteista – Itsehoito-ohjelma nikotiinituotteiden käytön lopettamiseen - Alkoholi - Rahapelaaminen/pelaaminen Huom. perhekeskussuunnitelman tavoite PONNARI - Nuorten huumekuolemien ehkäiseminen Keski-Uudellamaalla Tavoitteena luoda toimintamalli nuorten huumekuolemien ehkäisemiseksi, nuorten palvelujen ulkopuolella olevien päihteitä käyttävien tavoittamiseksi sekä päihde- ja riippuvuustietouden lisäämiseksi niin päihteitä käyttävillä ja heidän läheisillään kuin eri toimijoilla. Hankkeen tavoitteena on perustaa kaksi liikkuvaa päihdepalvelupistettä Keusoten alueelle.		

Painopiste	Tavoite	Toimenpide	Mittari	Vastuu
3. Asukkaiden mielen hyvinvoinnin ja työ- ja toimintakyvyn vahvistaminen (Tuetaan asukkaiden mielen hyvinvointia sekä työ-, toiminta- ja oppimiskykyä vahvistamalla elintapoja, resilienssiä*) ja palvelujen saavutettavuutta)	Vahvistetaan asukkaiden mielen hyvinvointia			
	Tuetaan asukkaiden työ-, toiminta- ja oppimiskykyä			

*) Resilienssiä voidaan vahvistaa esim. mielen hyvinvoinnin tukemisella, sosiaalisten verkostojen ja osallisuuden vahvistamisella, elintapaohjauksella ja palvelujen saavutettavuudella sekä digitaitojen ja kansalaistaitojen kehittämisellä

Hyvinvointia yhdessä

KEUSOTE.FI

KEUSOTE.FI